

és késő középkori cseréptöredékeket. Hasonló leletanyag került elő az út D-i oldalán is, az egyetlen feltárásított parcellán.

Parlag II. (KÖH 71231): A *Parlag* lelőhelytől K-re egy alig észrevehető (talán 50–60 cm magas) kiemelkedés felszínén rézkori kerámiatöredékek jelentek. A lelőhely K felé egy itt húzódó földút vonaláig kiterjed. A telepnyom Ny-i irányú kiterjedése bizonytalan. Elképzelhető, hogy ebben az irányban összefügg a *Parlag I.* lelőhellyel.

Süttör, Jakab-sziget (KÖH 46476): A régóta ismert lelőhely a Hanság medencéjéből mintegy 1–1,5 m-re kiemelkedő, lapos, széles elterülő dombhát. 1906-ban a területen kisméretű Árpád-kori templom maradványai kerültek elő, az alapfalakat ekkor részben fel is tárták. A templomrom jól azonosítható az okleveles forrásokból ismert Urkony falu Szent Jakab tiszteletére szentelt plébániatemplomával. A területen később végzett terepi kutatások során sikerült a középkori falu helyét és a középkori településmag hozzávetőleges kiterjedését meghatározni. A felszínen előkerült régészeti leletanyag túlnyomó része a késő Árpád-korba sorolható, kisebb része őskori. Bejártam a lelőhely területének a Jakabszigeti út melletti – mindkét oldali – sávját. A bejárás során Árpád-kori és atipikus őskori edénytöredékeket gyűjtöttem. A felszínen hevert néhány téglatöredék is. Tapasztalataim szerint a lelőhely DNy-i irányban jócskán nagyobb területre terjed ki, mint eddig véltük.

Süttöri Hanytöltéstől keletre (KÖH 71885): Az iménti lelőhelytől É-ra, a környezetéből mintegy 1,5 m-re kiemelkedő, kifli alakú dombvonulat felszínén Németh Patrícia 2009-ben római kori, Árpád-kori és őskori kerámiatöredékeket gyűjtött. A lelőhely É-i és Ny-i (a Jakabszigeti úttól Ny-ra eső) része az elgazosodott kukorica miatt járhatatlannak bizonyult. A lelőhely D-i részén az út K-i oldalán közepes intenzitással jelentek rézkori és római kori cseréptöredékek. Előkerült egy kiégett agyagtapasztás-darab is. A római leletek nagy része a bejárt területsáv legdélebbi részén került elő.

TAKÁCS KÁROLY

158. Fényeslitke, Nagy-lapos-dűlő (KÖH 59512)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) R, B, Á
Záhony térség belső közúti infrastruktúrájának fejlesztéséhez kapcsolódóan végeztünk megelőző feltárást a lelőhelyen, mely Fényeslitke és Komoró között egy kisebb magaslaton fekszik, becsült nagysága 350×100 m. A lelőhelyet a nyíregyházi Jósza András Múzeum által végzett terepbejárás során lokalizálták. Az ásatást megelőzően egy közműépítés során a területet megbolygatták, a régészeti munkákat a nyíregyházi Jósza András Múzeum szakemberei kísérték figyelemmel. A feltárást 2010. június és december között kisebb-nagyobb megszakításokkal végeztük, 7500 m²-en.

A rézkori badeni kultúra körébe tartozó 12 objektumot tártunk fel a lelőhely közepén, ill. az attól D-re elterülő területen. Többségük tárológödör, belőlük nagyobb mennyiségű leletanyag került elő, emellett egy négyszögletes, földbe mélyített épületet is feltártunk.

A bronzkori objektumok a rézkori jelenségekkel azonos területen helyezkedtek el, közel 50 jelenséget rögzítettünk, egy urnás temetkezés kivételével mind telephez tartozott.

A feltárást középső szakaszában és az attól É-ra eső területen egy Árpád-kori település 13 objektumát tártuk fel. Két házat, melyek túlnyúltak a feltárási területen. Két műhelygödört dokumentáltunk, egyik füstölőként azonosítható. A leletanyagot csiga- és hullámvonal köteges díszítésű kerámia jellemzi, néhány esetben fenékbélyeget is megfigyeltünk.

A kutatást 2011-ben folytatjuk. Az előkerült leletanyagot a nyíregyházi Jósza András Múzeum fogadta be.

Munkatársak: Kriveczky Béla régész, Kiss András, Krizsanóvszky Máté, Ligeti Gábor technikusok.

KISS CSABA KÁLMÁN

159. Földeák, Vas-tanya (KÖH 74003)

(Csongrád megye) Sza

Makó és térsége szennyvízhálózatának kiépítése kapcsán 2010. július 7–13. között végeztünk terepbejárásokat. A tervezett beruházás 6 település területét érintette, az általunk készítendő hatástanulmány tárgyát ugyanakkor csak a településeket összekötő mintegy 27 km hosszú külterületi szakaszok vizsgálata képezte. Ennek során a nyomvonal mindkét oldalát 20–20 m szélességben vizsgáltuk.

Munkánk során egy új lelőhelyet sikerült lokalizálni, mely – a gyűjtött kerámiaanyag alapján – szarmata korinak bizonyult.

Munkatársak: Benedek András régész, Kovács Sándor, Pópity Richárd, Rózsa Gábor technikusok.

GYUCHA ATTILA – PARDITKA GYÖRGYI

160. Földeák határa

(Csongrád megye) Ó, LT, Sza, Ge, Á

A Nabucco gázvezeték Csongrád és Bács-Kiskun megyét érintő nyomvonalszakaszára készítendő örökségvédelmi hatástanulmányhoz kapcsolódó terepbejárásokat 2009. december 7. és 2010. május 25. között végeztük. A beruházás a két megye területén áthaladva összesen 23 település közigazgatási területén valósul majd meg, a tervezett 177 km hosszú nyomvonal mindkét oldalát 100–100 m szélességben vizsgáltuk. A terepi felderítés időpontjában a külterületi szakasz meghatározó részét (kb. 21%-át) már sűrű vetés borította, nagyjából hasonló arányban (kb. 19%) fordult elő erdő, rét, legelő, ill. gazzal fedett terület, melyeken szintén nem lehetett terepi kutatást végezni. Összességében a külterületi szakasznak mindössze 60%-a bizonyult terepbejárásra alkalmasnak.

A Földeák külterületén végzett munka során két, korábbról már ismert lelőhelyet (*Kápolna-halom; Száraz-éri ugar II.*; KÖH 56231, 56240) érintettünk és egy új lelőhelyet (*Vásárhelyi határszél*, KÖH 74421) találtunk. A terepbejárás során őskori, kelta, szarmata, gepida és Árpád-kori leleteket gyűjtöttünk.

Munkatársak: Weisz Attila geodéta; Molnár Zsolt, Császi Dávid geodéziai asszisztensek, Rózsa Gábor, Kovács Sándor, Kulcsár Zoltán, Kulcsár Zoltánné technikusok; Kovács Zsófia archeozoológus.

PARDITKA GYÖRGYI

161. Földes, Kálló-hát (KÖH 75565)

(Hajdú-Bihar megye) Sza

2010. szeptemberben a Hajdú-Bihar Megyei Múzeumok Igazgatósága elvégezte a területen a kivitelezés közben előkerült régészeti objektumok feltárását. A lelőhelyen 2 váz, ill. 2 gödör került elő. Feltehetően császárkori, szarmata objektumokról van szó, erre utal a D-É tájolású, háton fektetett, nyújtott helyzetben eltemetett nő sírja. Mellékletként vascsat és vas karperec került elő.

A Ny-K tájolású vázat feltehetően nem meghatározott rítus szerint temették el, hanem csak „bedobták”, térdmagasságban obszidiánpenge került elő mellőle. Ettől a váztól nem messze két helyen is állatcsontok kerültek elő (marha- vagy lócsontok), azonban a talaj nem tette lehetővé az objektumok pontos megfigyelését. Keltező értékkel bíró kerámia nem került elő az állatcsontok mellől.

Munkatársak: Juhász László, Papp Enikő, Szabó Nóra.

SZELEKOVSKY MÁRTA

162. Furta, Hagymás-dűlő (KÖH 62448)

(Hajdú-Bihar megye) LT

A Hajdú-Bihar Megyei Múzeumok Igazgatósága 2010. szeptember 14–23. között megelőző régészeti feltárást végzett a MOL Furta-Sas T-1 jelű gázvezeték nyomvonalára eső régészeti lelőhelyen. A terület a Berettyó-Körös vidéken, közelebből a Nagy-Sárrét, a Bihari-sík és a Kis-Sárrét földrajzi találkozásánál található. Talajgenetikai szempontból a kutatott területen sík láptalaj található.

A lelőhely Furta K-i határában, a Hagymás-dűlő D-i részén, az Ölyvös-ér egyik meanderében, a Ló-sziget K-i oldalán egy ÉK-DNy irányú háton található. A kutatás során 2077 m²-t humuszoltunk le, nagyjából 6 m szélességben, több mint 300 m hosszan. Az átlagosan 50–60 cm vastag, de a lelőhely É-i végében 1 m-t is meghaladó humusztakaró eltávolítása után 14 objektumot tártunk fel és dokumentáltunk, melyek egy ritkás elrendezésű késő vaskori (kelta) településhez tartoztak. Valószínűleg a település szélét sikerült feltárni: 4 gödröt, 6 cölöplyukat, 3 árkot, valamint egy természetes jelenséget

(humuszlencsét). A zömében a két Ny-K irányú árok által közrefogott területre eső települési objektumok a kinyitott szelvény középső és D-i felén koncentráálódtak, csupán két cölöplyuk esett az É-i térfélre. A szelvény mindkét vége mélyebben fekvő, valószínűleg a régészeti korokban is vízjárta, gyakran vízállásos terület lehetett, ezt az altalaj megváltozott színe és a vastagabb humusz, ill. szubhumusz réteg is bizonyította. Az árkok ezektől a vizenyős részekről védtek, választották el a vaskori falut, ill. ide vezették le a csapadékot. Három objektum betöltése tartalmazott elenyésző mennyiségű bekarcolt vonallal díszített korongolt, ill. kézzel formált, durva kiképzésű kerámiatöredéket, paticsot vagy állatcsontot, a kerámia jellegzetes vonásai alapozták meg a kormeghatározást. A többi objektumról csupán feltételezhetjük, de igen valószínű, hogy ehhez az egyrétegű, késő vaskori településhez tartozott.

Munkatársak: Czinegéné Kiss Ilona és Papp Enikő ásati technikusok. A geodéziai felmérést és a lelőhely digitális feldolgozását az Archeodata 1998 Bt. végezte.

BOCSI ZSÓFIA

163. Furta határa

(Hajdú-Bihar megye) U, A

2010 folyamán a Hajdú-Bihar megyei Múzeumok Igazgatósága megelőző feltárást végzett a MOL-vezeték nyomvonalára eső régészeti lelőhelyeken.

Dévánszki-dűlő (Furta B8 lh., KÖH 62466): Augusztus 10. és szeptember 21. között kutattunk a Furta B7 lelőhely közvetlen közelében, attól D, DNy-i irányban helyezkedik el, a „szomszédos” kiemelkedésen, az ott feltárt késő avar településhez tartozó késő avar temető található rajta. Összesen 22 objektumot tártunk fel, melyekhez 33 stratigráfiai egységet rendeltünk. Feltártunk még 1 újkori vízvezető árkot, 4 ismeretlen korú gödröt.

A lelőhely legfontosabb objektumai a középén található kiemelkedésen helyezkedtek el. Itt 14 sírfoltot észleltünk, melyek 3 szabályos sorba rendeződtek, viszonylag szabályos távolságra egymástól.

A 7/7 sz. sírban két vázat is feltártunk, mindkét váz felnőtt férfié. Az egyiket teljes veretes övvel helyezték örök nyugalomra („in situ” helyzetben előkerült öntött, ónozott, aranyozott övveretei a 8. sz. második felére – a 8–9. sz. fordulójára kelteznek). Koporsójára „rádobták” a másik férfi testét, ezt a vázat meglehetősen „kitekert” pózban találtuk meg.

A temető legjelentősebb sírja a 16/27 sz., melybe szintén egy felnőtt férfit temettek, nagyméretű, vasalásokkal ellátott koporsóban. Mellékletként teljes veretes díszövet tártunk fel, azonban a sírt bolygatás érte (feltehetően állati?), így rekonstrukcióra alkalmas megfigyeléseket nem sikerült tennünk. A férfi közvetlen közelében, jobb oldalához temették el lovát, fordított tájolásban. A lóval vas lószerszámokat temettek el, zablát-kengyelt, valamint fordítva ráhelyezték a nyeret is, melynek vasalásai megmaradtak.